

Koszty uzyskania przychodów w podatkach dochodowych (PIT, CIT)

Wydanie 3.

Dowiedz się więcej na www.ksiegarnia.beck.pl

Rozdział I. Koszty uzyskania przychodów w ogólności

1. Pojęcie „koszt uzyskania przychodu”

1. Przedmiotem opodatkowania podatkami dochodowymi jest, co do zasady, dochód rozumiany jako różnica między sumą przychodów a sumą kosztów ich uzyskania¹. Wynika to z art. 7 ust. 1 oraz 2 PDOPrU (w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych) oraz z art. 9 ust. 2 PDOFizU (w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych).

Tym samym koszt uzyskania przychodów jest jednym z dwóch – obok przychodu podatkowego – podstawowych elementów wpływających na ustalenie wysokości podstawy opodatkowania, a co za tym idzie – także podatku. W uproszczeniu można określić wzór na obliczenie dochodu w następujący sposób:

$$D = PPO - KUP$$

gdzie:

- 1) *D* – dochód;
- 2) *PPO* – przychody podlegające opodatkowaniu;
- 3) *KUP* – koszty uzyskania przychodów.

Skoro koszty uzyskania przychodów wpływają na zmniejszenie dochodu do opodatkowania, to podatnicy z reguły zainteresowani są ich maksymalizacją. Jednocześnie w interesie fiskusa jest, aby koszty te były możliwe jak najniższe. Stąd zawarta w przepisach podatkowych definicja kosztów uzyskania przychodów zawęża to pojęcie do kosztów poniesionych **w określonym celu** (uzyskania przychodów podatkowych albo przynajmniej zabezpieczenia albo zachowania źródeł przychodów), a ponadto przepisy wprowadzają **negatywny katalog** kosztów, których – mimo spełnienia podstawowej definicji – nie wolno podatnikowi uwzględnić w rozliczeniu podatkowym. Ponadto,

---

¹ W niektórych sytuacjach przedmiotem opodatkowania jest przychód i wówczas koszty uzyskania przychodów nie występują (tak jest np. w odniesieniu do osiągniętych w Polsce przez nierezydentów podatkowych odsetek, albo – tylko u osób fizycznych – nagród w konkursach, a także innych rodzajów przychodów opodatkowanych ryczałtowo).

przepisy podatkowe wprowadzają **dotatkowe wymogi**, jakie muszą być spełnione, aby podatnik mógł pomniejszyć przychód o poniesione koszty (np. wymóg uregulowania należności między przedsiębiorcami za pośrednictwem rachunku płatniczego, wymóg udokumentowania nieściągalności wierzytelności), a także precyzują **moment potrącenia** kosztów uzyskania przychodów.

Od kosztów uzyskania przychodów należy odróżnić **koszty rachunkowe**, które wpływają na ustalenie wyniku finansowego. Nie każdy koszt rachunkowy jest jednocześnie kosztem podatkowym. Jeśli zaś istnieje między nimi tożsamość co do rodzaju i kwoty, to nie zawsze są one potrącane w tym samym momencie (np. odsetki obciążają wynik finansowy jednostki w momencie, gdy są należne do zapłaty, zaś wynik podatkowy dopiero w momencie ich uregulowania, istnieją także różnice w zasadach amortyzacji rachunkowej i podatkowej). Różnice między kosztami rachunkowymi a kosztami podatkowymi wynikają z różnych celów, którym służy sprawozdawczość rachunkowa w porównaniu do sprawozdawczości podatkowej. Celem sprawozdawczości rachunkowej jest przedstawienie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, a jedną z naczelnych zasad rachunkowości jest zasada współmierności kosztów i przychodów i w tym celu uwzględnia się w niej także koszty przewidywane i rezerwy. Natomiast celem sprawozdawczości podatkowej jest obliczenie zobowiązania podatkowego w oparciu o przepisy podatkowe i, co do zasady, nie jest możliwe uwzględnianie w kosztach uzyskania przychodów kosztów jedynie przewidywanych (z wyjątkiem przypadków, gdy przepis szczególny na to zezwala i to często po spełnieniu dodatkowych warunków, np. dotyczy to rezerw tworzonych przez banki na mocy art. 16 ust. 1 pkt 26 PDOPrU albo odpisów aktualizujących, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 21 PODOFizU).

2. Definicja kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób prawnych. W podatku dochodowym od osób prawnych definicję pojęcia „koszty uzyskania przychodów” określa art. 15 ust. 1 PDOPrU.

Stanowi on – w stanie prawnym obowiązującym od 1.1.2018 r. – że kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione **w celu osiągnięcia przychodów ze źródła przychodów lub w celu zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 16 ust. 1 PDOPrU**. Ponadto, przepis ten odnosi się także do kosztów poniesionych w walutach obcych, stanowiąc, że przelicza się je na złote według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

Podstawową cechą kosztu uzyskania przychodów jest zatem związek tego kosztu z przychodem (ewentualnie z zachowaniem lub zabezpieczeniem źródła przychodów). Ustawodawca nie wskazuje przy tym enumeratywnie, jakie konkretnie koszty mogą być uznane za koszty uzyskania przychodów. Nie byłoby to możliwe, gdyż mnogość i stały rozwój różnego rodzaju działalności mogących przynosić przychód sprawiają, że **nie jest możliwe ustalenie zamkniętego katalogu kosztów uzyskania przychodów**. Poza tym, koszt danego rodzaju może być u jednego podatnika kosztem uzyskania przychodu,

1. Pojęcie „koszt uzyskania przychodu”

natomiast u innego nie musi nim być, gdyż może on służyć osiągnięciu innego celu, niż uzyskanie przychodu podatkowego (zabezpieczenia albo zachowania źródła przychodów). Dlatego też ustawodawca określa pojęcie kosztów uzyskania przychodów w **spółób generalny**, wskazując na określone cechy (zasadniczo cel, w jakim jest on poniesiony), jakimi musi się charakteryzować dany koszt, aby mógł być uznany za podatkowy koszt uzyskania przychodów. Jednocześnie kluczową rolę w określeniu katalogu kosztów zaliczanych do kosztów uzyskania przychodów pełni także art. 16 PDOPrU, określający negatywny katalog kosztów uzyskania przychodów. Koszt wprawdzie spełniający ogólne warunki celowości jego poniesienia, ale wyszczególniony w katalogu negatywnym nie jest mocą ustawy kosztem uzyskania przychodów, a zatem jego poniesienie nie daje prawa do pomniejszenia przychodu podatkowego.

3. Definicja w kontekście źródeł przychodów w podatku dochodowym od osób prawnych. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w stanie prawnym obowiązującym do końca 2017 r. definicja kosztów uzyskania przychodów zawarta w art. 15 ust. 1 PDOPrU nie zawierała odniesienia do źródła przychodów. Było to konsekwencją obowiązującej wówczas zasady, iż PDOPrU nie wyszczególniała w ogóle źródeł przychodów dla potrzeb tego podatku.

Dopiero w wyniku ustawy z 27.10.2017 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2017 r. poz. 2175 ze zm.) – na wzór PODOFizU – z dniem 1.1.2018 r. **do PDOPrU wprowadzono podział przychodów na źródła ich uzyskania.** Zgodnie z art. 7 ust. 1 PDOPrU w nowym brzmieniu, przedmiotem opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych jest dochód stanowiący sumę dochodu osiągniętego z **zysków kapitałowych** (katalog przychodów zaliczanych do tego źródła wyszczególnia art. 7b PDOPrU) oraz dochodu osiągniętego z **innych źródeł przychodów.** Konsekwencją powyższego jest także preredagowanie art. 7 ust. 2 PDOPrU, który w nowym brzmieniu nakazuje ustalanie dochodu w ramach danego źródła przychodów, co oznacza, że dochodem z danego źródła przychodów jest nadwyżka sumy przychodów uzyskanych z danego źródła przychodów nad kosztami ich uzyskania. Oznacza to w praktyce, że – w przeciwieństwie do stanu prawnego obowiązującego do końca 2017 r., kiedy to w związku z brakiem wyszczególnienia w ówczesnym stanie prawnym w PDOPrU źródeł przychodów, wszystkie przychody podatkowe i koszty ich uzyskania były rozliczane w jednym rachunku – począwszy od 1.1.2018 r. **koszty uzyskania mogą być potrącane tylko od przychodów z tego źródła, któremu uzyskaniu służyło ich poniesienie.** Zwrócić przy tym należy także uwagę na zmodyfikowaną treść art. 5 PDOPrU. W wyniku dodania do tej jednostki redakcyjnej nowego ust. 1a wprowadzono zasadę, że przychody z zysków kapitałowych, uzyskane za pośrednictwem spółki transparentnej podatkowo, stanowią taki sam rodzaj przychodu (czyli stanowią przychód z zysków kapitałowych, a nie z innych źródeł) wspólnika tej spółki będącego podat-

nikiem PDOPrU. Oznacza to, że koszty uzyskania takich przychodów będą rozliczane w ramach tego źródła przychodów.

Ponadto, w art. 7 ust. 3 pkt 2a PDOPrU wprowadzona została zasada, zgodnie z którą przy ustalaniu dochodu nie uwzględnia się straty poniesionej ze źródła przychodów. Z uwagi na fakt, że art. 7 ust. 1 PDOPrU wymienia tylko dwa źródła przychodów (tj. zyski kapitałowe oraz inne źródła), to oznacza to, że uzyskanie przez podatnika dochodu z jednego z tych źródeł przychodów oraz straty z drugiego z nich oznaczać będzie **zakaz kompensowania dochodu ze stratą**, osiągniętych w ramach tych dwóch różnych źródeł przychodów. Jeśli jednak podatnik osiągnie dochód z obu tych źródeł, wówczas będą one sumowane i opodatkowane na jednolitych zasadach, gdyż nowe regulacje nie wprowadzają odrębnego trybu opodatkowania w zależności od źródła przychodów².

Oprócz opisanych powyżej zmian, wprowadzona została zasada znana z PDOfizU, zgodnie z którą poniesiona w danym roku podatkowym strata podatkowa może obniżyć dochód w latach przyszłych (maksymalnie w 5 latach), ale tylko **w ramach tego samego źródła przychodów**, z którego ta strata została poniesiona. W praktyce oznacza to, że dopóki podatnik nie uzyska dochodu z tego samego źródła przychodów w latach przyszłych, nie będzie mógł rozliczyć tej straty. Dotyczy to również sytuacji, gdy podatnik **poniesie stratę z obu źródeł przychodów**. Wówczas strata z danego źródła przychodów będzie mogła być potrącona w latach przyszłych od dochodu uzyskanego tylko z tego samego źródła przychodów.

Nowe regulacje w zakresie rozliczania straty w ramach tego samego źródła przychodów mają zastosowanie **w stosunku do straty poniesionej po raz pierwszy w rozliczeniu za rok 2018** (a w przypadku podatników stosujących rok podatkowy inny niż rok kalendarzowy – w rozliczeniu za rok podatkowy rozpoczynający się po 31.12.2017 r.). Zgodnie z przepisem przejściowym zawartym w art. 6 ustawy ZmPDOfizPrRyczałtU17, straty poniesione przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych za lata podatkowe poprzedzające rok podatkowy rozpoczęty po 31.12.2017 r. podlegają odliczeniu od dochodu na dotychczasowych zasadach. Potwierdza to także treść uzasadnienia do projektu noweli, w którym wyraźnie podkreśla się intencję zachowania praw nabytych, tj. prawa do rozliczenia strat poniesionych przed wejściem w życie nowych regulacji, według dotychczasowych zasad. Powyższe wskazuje, że straty poniesione w latach poprzednich, włącznie ze stratą za rok podatkowy 2017, będą odliczane w latach przyszłych od dochodu globalnego.

---

² Zachowano jedynie zasadę opodatkowania ryczałtowego niektórych strumieni pieniężnych jak np. z udziału w zysku osób prawnych (zaliczanych obecnie do źródła przychodów – zyski kapitałowe), przy których nie uwzględnia się kosztów uzyskania tych przychodów. Wynika to ze zd. 2 art. 7 ust. 1 PDOPrU, który stanowi, że w przypadkach, o których mowa m.in. w art. 22 PDOPrU, przedmiotem opodatkowania jest przychód, zaś ten ostatni przepis określając zakres swego stosowania jako „dywidendy oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych” referuje do katalogu określonego w art. 7b ust. 1 pkt 1 PDOPrU.

1. Pojęcie „koszt uzyskania przychodu”

W wyniku powyższej zmiany, począwszy od 2018 r. podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych zobowiązani są przyporządkowywać poniesione przez siebie koszty do przychodów z konkretnych źródeł przychodów. Oznacza to również w praktyce brak możliwości potrącenia kosztów w sytuacji, gdy w ramach danego źródła przychodów nie został uzyskany żaden przychód, bądź też został uzyskany przychód niższy, niż kwota poniesionego kosztu związanego z tym źródłem przychodów.

Warto w tym miejscu zwrócić także uwagę na przepis przejściowy zawarty w art. 9 ZmPDFizPrRyczałtU17, regulujący kwestię kosztów na przełomie 2017 i 2018 r. Zgodnie z tym przepisem, nowe zasady skutkujące koniecznością przypisania kosztów uzyskania przychodów do źródła przychodów stosuje się również do kosztów poniesionych przed 1.1.2018 r., lecz niezaliczonych do tego dnia do kosztów uzyskania przychodów.

4. Definicja kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób fizycznych. W podatku dochodowym od osób fizycznych kwestię kosztów uzyskania przychodów reguluje art. 22 ust. 1 PDFizU, który wprowadza definicję tego pojęcia, oraz art. 23 PDFizU, który wyszczególnia katalog wyjątków.

Definicja pojęcia „koszt uzyskania przychodów” w PDFizU jest co do swej istoty tożsama z definicją zawartą w PDOPrU³. Tak więc kosztami uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób fizycznych są koszty poniesione **w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, z wyjątkiem kosztów określonych w art. 23 PDFizU.**

Podobnie jak w PDOPrU, także i w PDFizU pojęcie kosztów uzyskania przychodów zostało określone **w sposób generalny**. Różnorodność aktywności mogących przynosić osobom fizycznym przychód sprawia, że nie jest możliwe określenie i ustalenie zamkniętego katalogu takich kosztów. Poza tym, koszt danego rodzaju będzie u jednego podatnika kosztem uzyskania przychodu, natomiast u innego niekoniecznie, gdyż może on służyć osiągnięciu innego celu niż uzyskanie przychodu podatkowego.

Artykuł 22 PDFizU w odróżnieniu od art. 15 PDOPrU nie zawiera odniesienia do sposobu przeliczenia na polskie złote kosztów poniesionych w walutach obcych. Wynika to z tego, że kwestię tę reguluje przepis szczególny – art. 11a ust. 2 PDFizU. Zgodnie z tym przepisem, koszty poniesione w walutach obcych przelicza się na polskie złote – analogicznie do podatku dochodowego od osób prawnych – według kursu średniego, ogłaszanego przez NBP z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

---

³ Jedyna różnica w definicjach między PDFizU a PDOPrU począwszy od 1.1.2018 r. sprowadza się do tego, że w PDFizU brak jest wyraźnego określenia wymogu, że kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów „ze źródła przychodów”. Zasadę tę dla potrzeb podatku dochodowego od osób fizycznych wprowadza art. 9 ust. 2 PDFizU.

2. Koszty faktycznie poniesione, koszty ryczałtowe i koszty hipotetyczne

1. Rozróżnienie na koszty faktycznie poniesione, koszty ryczałtowe oraz koszty hipotetyczne. Ze swej istoty wysokość kosztów uzyskania przychodów nie jest w żaden sposób ograniczona kwotowo. Aby dany koszt mógł zostać uwzględniony w rachunku podatkowym (potrącony od przychodów podatkowych), musi jedynie spełniać warunki z art. 15 ust. 1 PDOPrU i odpowiednio art. 22 ust. 1 PDOfizU oraz nie być wyszczególniony w katalogu negatywnym określonym w art. 16 ust. 1 PDOPrU i odpowiednio art. 23 ust. 1 PDOfizU. Zasadniczo potrąceniu podlegają koszty w wysokości faktycznie poniesionej, ale to na podatniku spoczywa ciężar udowodnienia zasadności uwzględnienia tych kosztów w rachunku podatkowym w określonej wysokości.

W określonych sytuacjach zastosowanie mają jednak koszty ryczałtowe, a więc oderwane od kosztów faktycznie poniesionych. Tego typu koszty występują tylko w podatku dochodowym od osób fizycznych, a wynika to z tego, że niektóre rodzaje przysporzeń uzyskiwanych przez osoby fizyczne skatalogowane w art. 10 PDOfizU, zostały – w przeciwieństwie do podatku dochodowego od osób prawnych – z różnych przyczyn poddane opodatkowaniu według odmiennych zasad. Skłoniło to ustawodawcę do odmiennego uregulowania kwestii kosztów uzyskania przychodów w zależności od źródeł, z których podatnik uzyskuje te przychody, wprowadzając w przypadku niektórych z nich koszty ryczałtowe.

Uzasadnieniem ich wprowadzenia była trudność w ustaleniu kosztów faktycznie poniesionych w sytuacji, gdy dotyczy to styku działalności zarobkowej z funkcjonowaniem sfery prywatnej osób fizycznych. Dlatego też dla uproszczenia przyjęte zostało, że w określonych źródłach przychodów zastosowanie będą miały koszty ustalone na pewnych wysokościach uznanych przez ustawodawcę za odzwierciedlające przeciętne koszty związane z funkcjonowaniem danego źródła, bądź też koszty te zostały ustalone na arbitralnych wysokościach, uniemożliwiając tym samym podatnikom manipulowanie ich wysokością.

Ponadto – zarówno w podatku dochodowym od osób fizycznych, jak i w podatku dochodowym od osób prawnych – istnieją przypadki szczególne, w których zastosowanie mają koszty hipotetyczne. Konstrukcyjnie w szerokim rozumieniu są to też pewnego rodzaju koszty ryczałtowe, jednakże o ile w przypadku kosztów ryczałtowych w wąskim rozumieniu chodzi o koszty faktycznie poniesione przez podatnika, tyle tylko że ustawodawca postanowił ustalić ich wysokość na sztywno określonej wysokości, o tyle w przypadku kosztów hipotetycznych – są to koszty w ogóle nieponiesione przez podatnika, a mimo to możliwe do uwzględnienia w rachunku podatkowym. Pierwszym obszarem, w którym mają one zastosowanie, to tzw. *exit tax* w rozumieniu art. 24f PDOPrU oraz art. 30da PDOfizU (tj. niezrealizowane zyski w przypadku zmiany miejsca rezydencji podatkowej bądź przeniesienia za granicę składnika majątkowego, w wyniku czego

2. Koszty faktycznie poniesione, koszty ryczałtowe i koszty hipotetyczne

Polska utraciłaby prawo do opodatkowania tego składnika majątkowego). Koszty hipotetyczne mają też zastosowanie do alternatywnych do pożyczek źródeł finansowania spółki, o których mowa w art. 15cb PODOPrU.

Podsumowując, można wyszczególnić trzy grupy kosztów:

- 1) **koszty faktycznie poniesione** – jako zasada ogólna mająca zastosowanie w obu podatkach (w praktyce mająca zastosowanie przede wszystkim dla opodatkowania działalności gospodarczej);
- 2) **koszty ryczałtowe** – związane z uzyskiwanymi przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych przychodami z niektórych źródeł przychodów (np. ze stosunku pracy czy też z działalności wykonywanej osobiście);
- 3) **koszty hipotetyczne** – koszty uwzględniane w rachunku podatkowym mimo braku faktycznego ich poniesienia, których wysokość została ustalona na podstawie określonego algorytmu (dotyczy to hipotetycznych odsetek w razie alternatywnego niż pożyczka dofinansowania działalności spółki), bądź też na podstawie wysokości kosztów, które byłyby poniesione, gdyby doszło do realizacji zdarzenia innego niż to, które jest przedmiotem opodatkowania (dotyczy to kosztów stanowiących wartość podatkową przy opodatkowaniu zysków niezrealizowanych).

Szczegółowe zestawienie zasad ustalania kosztów podatkowych w stosunku do określonych źródeł przychodów uzyskiwanych przez osoby fizyczne określa poniższe zestawienie:

Tabela 1. Zasady ustalania kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób fizycznych według źródeł przychodów

Źródło przychodów określone w art. 10 ust. 1 PODOFizU	Zasada ustalania kosztów uzyskania przychodów
stosunek pracy i pokrewne do niego stosunki (służbowy, pracy nakładczej oraz spółdzielczy stosunek pracy)	Ryczałtowe określone kwotowo – zgodnie z art. 22 ust. 2 PODOFizU (szczegóły zob. Tabela 2).
działalność wykonywana osobiście	Ryczałtowe określone procentowo – zgodnie z art. 22 ust. 9 PODOFizU (szczegóły zob. Tabela 2).
pozarolnicza działalność gospodarcza	Faktycznie poniesione – zgodnie z art. 22 ust. 1 PODOFizU z uwzględnieniem negatywnego katalogu z art. 23 ust. 1 PODOFizU.
działy specjalne produkcji rolnej	Brak kosztów uzyskania przychodów (gdyż dochód ustala się ryczałtowo przy zastosowaniu norm szacunkowych), chyba że podatnik wybierze – zgodnie z art. 15 PODOFizU – opcję opodatkowania działów specjalnych w oparciu o księgi podatkowe (wówczas – zgodnie z art. 24 ust. 4 PODOFizU – kosztami uzyskania są koszty faktycznie poniesione).

Rozdział I. Koszty uzyskania przychodów w ogólności

Źródło przychodów określone w art. 10 ust. 1 PODOFizU	Zasada ustalania kosztów uzyskania przychodów
najem i pokrewne	Faktycznie poniesione – zgodnie z art. 22 ust. 1 PODOPrU z uwzględnieniem negatywnego katalogu z art. 23 ust. 1 PODOFizU.
kapitały pieniężne i prawa majątkowe	Faktycznie poniesione – zgodnie z art. 22 ust. 1 PODOFizU z uwzględnieniem negatywnego katalogu z art. 23 ust. 1 PODOFizU oraz szczególnych regulacji zawartych w art. 24 PODOFizU.
odpłatne zbycie (w tym nieruchomości)	W przypadku odpłatnego zbycia nieruchomości, praw spółdzielczych oraz prawa użytkowania wieczystego – faktycznie poniesione koszty wskazane w art. 22 ust. 6c i 6d PODOFizU (do których referuje art. 30e PODOFizU). W przypadku odpłatnego zbycia innych rzeczy – faktycznie poniesione koszty nabycia tych rzeczy oraz – wartość nakładów poczynionych w czasie posiadania tych rzeczy (art. 24 ust. 6 PODOFizU).
działalność prowadzona przez zagraniczną jednostkę kontrolowaną	Faktycznie poniesione – zgodnie z art. 22 ust. 1 PODOFizU z uwzględnieniem negatywnego katalogu z art. 23 ust. 1 PODOFizU.
niezrealizowane zyski związane z przeniesieniem składnika majątku poza terytorium Polski bądź zmianą rezydencji podatkowej podatnika będącego dotychczas polskim rezydentem (tzw. <i>exit tax</i>)	Wartość podatkowa składników majątku będących przedmiotem przeniesienia poza terytorium Polski bądź będących własnością podatnika zmieniającego rezydencję podatkową – zgodnie z art. 30da ust. 10 PODOFizU.
inne źródła	Faktycznie poniesione – zgodnie z art. 22 ust. 1 PODOFizU z uwzględnieniem negatywnego katalogu z art. 23 ust. 1 PODOFizU (chyba że ustawa przewiduje ryczałtowy tryb opodatkowania – wówczas brak kosztów uzyskania przychodów; dotyczy to np. wygranych i nagród w konkursach, świadczeń otrzymanych od instytucji finansowych w związku oferowanymi przez nich promocjami, kwoty wypłat z IKZE czy wynagrodzeń za udzielenie pomocy Policji i innym organom).

Źródło: opracowanie własne na podstawie przepisów PODOFizU.

2. Koszty faktycznie poniesione, koszty ryczałtowe i koszty hipotetyczne

W podatku dochodowym od osób prawnych brak jest kosztów ryczałtowych. Wprawdzie począwszy od 1.1.2018 r. dla potrzeb tego podatku wyszczególniono szczególnie źródło przychodów, jakim są zyski kapitałowe, to jednak nie zdecydowano się na wprowadzenie kosztów ryczałtowych na wzór tych obowiązujących w PDOFizU. Zatem w podatku dochodowym od osób prawnych, niezależnie od źródła przychodów, z którym dane koszty są związane, podlegać one będą potrąceniu w wysokości faktycznie poniesionej, z uwzględnieniem negatywnego katalogu określonego w art. 16 ust. 1 PDOPrU. Jedyna różnica w stosunku do stanu prawnego obowiązującego do końca 2017 r. jest taka, że począwszy od 1.1.2018 r. podatnik tego podatku zobowiązany jest do przyporządkowania poniesionych kosztów do konkretnego źródła przychodów (tj. z zysków kapitałowych bądź z innych źródeł).

W podatku dochodowym od osób prawnych istnieją jednak koszty hipotetyczne. Mają one zastosowanie w przypadku pozyskiwania przez spółkę alternatywnych do pożyczek form finansowania działalności, tj. zrealizowania dopłat do kapitału bądź podziału zysku przez przekazanie go na kapitał rezerwowy bądź zapasowy. Tę specyficzną regulację przewiduje art. 15cb PDOPrU.

2. Ryczałtowe koszty uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób fizycznych. Katalog kosztów ryczałtowych jest zamknięty i został określony – według art. 22 ust. 2 i 9 PDOFizU – w jeden z dwóch sposobów: **kwotowo** albo **procentowo**.

Ryczałtowe koszty uzyskania przychodów mają zastosowanie **wyłącznie do tych rodzajów przychodów, które zostały wprost określone** w przepisach szczegółowych, gdyż stosowanie kosztów ryczałtowych jest wyjątkiem od zasady. Oznacza to, że koszty uzyskania pozostałych przychodów ustala się na zasadach ogólnych w stosunku do źródeł przychodów innych niż te, w stosunku do których przepisy wprost przewidują stosowanie kosztów ryczałtowych. Podkreśla to także treść art. 22 ust. 12 PDOFizU, który stanowi, że koszty ryczałtowe, o których tu mowa, nie mają zastosowania do przychodów, o których mowa w art. 14 PDOFizU (w którym uregulowane zostały przychody z działalności gospodarczej, do których stosuje się koszty faktycznie poniesione). Konieczność takiego wyraźnego rozgraniczenia wynikała z tego, że przychody na podstawie umów o dzieło bądź zlecenia mogą być zaliczane na gruncie podatku dochodowego od osób fizycznych albo do przychodów z działalności wykonywanej osobiście (i wówczas mają do nich zastosowanie koszty ryczałtowe określone w art. 22 ust. 9 PDOFizU), albo do przychodów z działalności gospodarczej (i wówczas koszty ryczałtowe nie mają zastosowania – wysokość kosztów uzyskania przychodów ustala się na podstawie ogólnych reguł wynikających z art. 22 oraz 23 PDOFizU, a więc według kosztów faktycznie poniesionych).

Spis kosztów ryczałtowych mających zastosowanie w podatku dochodowym od osób fizycznych zawiera poniższe zestawienie:

Rozdział I. Koszty uzyskania przychodów w ogólności

Tabela 2. Zestawienie wysokości kosztów ryczałtowych w podatku dochodowym od osób fizycznych

Rodzaj przychodu	Wysokość kosztów	Podstawa prawna
<p>Z tytułu stosunku służbowego i pokrewnych do niego stosunków, tj. służbowego, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy, o których mowa w art. 12 PDOFizU.</p>	<p>Od 3000 zł rocznie do 5400 zł rocznie (od 250 zł miesięcznie do 450 zł miesięcznie) w zależności od takich zmiennych jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ilość stosunków prawnych, z których podatnik uzyskuje przychody; 2) zamieszkiwanie przez podatnika w innej miejscowości niż miejscowość, w której znajduje się zakład pracy. <p>Powyżej zostały wskazane koszty uzyskania przychodów w wysokościach obowiązujących od 1.1.2020 r. (zob. pkt 3 niniejszego rozdziału)</p>	<p>Art. 22 ust. 2 pkt 1–4 PDOFizU</p>
<p>Z tytułu zapłaty twórcy za przeniesienie prawa własności wynalazku, topografii układu scalonego, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego lub wzoru zdobniczego.</p>	<p>50% uzyskanego przychodu (ale nie więcej niż 85 528 zł, tj. kwota stanowiąca górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej)</p>	<p>Art. 22 ust. 9 pkt 1 PDOFizU</p>
<p>Z tytułu opłat licencyjnych za przeniesienie prawa stosowania wynalazku, topografii układu scalonego, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego, znaku towarowego lub wzoru zdobniczego, otrzymanych w pierwszym roku trwania licencji od pierwszej jednostki, z którą zawarto umowę licencyjną.</p>	<p>50% uzyskanego przychodu (ale nie więcej niż 85 528 zł, tj. kwota stanowiąca górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej)</p>	<p>Art. 22 ust. 9 pkt 2 PDOFizU</p>
<p>Z tytułu korzystania przez twórców z praw autorskich i artystów wykonawców z praw pokrewnych, w rozumieniu odrębnych przepisów, lub rozporządzania przez nich tymi prawami.</p> <p>W stanie prawnym obowiązującym od 1.1.2018 r. 50% koszty uzyskania przychodów stosuje się wyłącznie do ściśle określonych rodzajów działalności twórczej,</p>	<p>50% uzyskanego przychodu (ale nie więcej niż 85 528 zł, tj. kwota stanowiąca górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej), z tym, że koszty te oblicza się od przychodu pomniejszonego o potrącone przez płatnika w danym miesiącu składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie chorobowe,</p>	<p>Art. 22 ust. 9 pkt 3 PDOFizU</p>

2. Koszty faktycznie poniesione, koszty ryczałtowe i koszty hipotetyczne

Rodzaj przychodu	Wysokość kosztów	Podstawa prawna
wyszczególnionych w art. 22 ust. 9b PODOFizU (zob. pkt 4 niniejszego rozdziału).	o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2 lit. b PODOFizU, których podstawę wymiaru stanowi ten przychód	
Z osobiście wykonywanych działalności: artystycznej, literackiej, naukowej, trenerskiej, oświatowej i publicystycznej, w tym z tytułu udziału w konkursach z dziedziny nauki, kultury i sztuki oraz dziennikarstwa, jak również przychody z uprawiania sportu, stypendia sportowe przyznawane na podstawie odrębnych przepisów oraz przychody sędziów z tytułu prowadzenia zawodów sportowych (zob. art. 13 pkt 2 PODOFizU).	20% uzyskanego przychodu, z tym że koszty te oblicza się od przychodu pomniejszonego o potrącone przez płatnika w danym miesiącu składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie chorobowe, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2 lit. b PODOFizU, których podstawę wymiaru stanowi ten przychód	
Z działalności polskich arbitrow uczestniczących w procesach arbitrażowych z partnerami zagranicznymi (zob. art. 13 pkt 4 PODOFizU).		Art. 22 ust. 9 pkt 4 PODOFizU w zw. z art. 13 pkt 2, 4, 6 i 8 PODOFizU
Przychody osób, którym organ władzy lub administracji państwowej albo samorządowej, sąd lub prokurator, na podstawie właściwych przepisów, zlecił wykonanie określonych czynności, a zwłaszcza przychody biegłych w postępowaniu sądowym, dochodzeniowym i administracyjnym oraz płatników, z zastrzeżeniem art. 14 ust. 2 pkt 10 PODOFizU, i inkasentów należności publicznoprawnych, a także przychody z tytułu udziału w komisjach powoływanych przez organy władzy lub administracji państwowej albo samorządowej, z wyjątkiem przychodów, o których mowa w art. 13 pkt 9 PODOFizU (zob. art. 13 pkt 6 PODOFizU).		

Rozdział I. Koszty uzyskania przychodów w ogólności

Rodzaj przychodu	Wysokość kosztów	Podstawa prawna
<p>Z tytułu wykonywania usług, na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło uzyskiwane wyłącznie od:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, osoby prawnej i jej jednostki organizacyjnej oraz jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej; 2) właściciela (posiadacza) nieruchomości, w której lokale są wynajmowane lub działającego w jego imieniu zarządcy albo administratora – jeżeli podatnik wykonuje te usługi wyłącznie dla potrzeb związanych z tą nieruchomością <p>– z wyjątkiem przychodów uzyskanych na podstawie umów zawieranych w ramach prowadzonej przez podatnika pozarolniczej działalności gospodarczej oraz przychodów, o których mowa w art. 13 pkt 9 PODOFizU (zob. art. 13 pkt 8 PODOFizU).</p>		
<p>Przychody otrzymywane przez osoby wykonujące czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych lub obywatelskich, bez względu na sposób powoływania tych osób, nie wyłączając odszkodowania za utracony zarobek, z wyjątkiem przychodów, o których mowa w art. 13 pkt 7 PODOFizU (zob. art. 13 pkt 5 PODOFizU).</p>	<p>W wysokości określonej w art. 22 ust. 2 pkt 1 (tj. 250 zł miesięcznie, a za rok podatkowy nie więcej niż 3000 zł), a jeżeli podatnik tego samego rodzaju przychody uzyskuje od więcej niż jednego podmiotu albo od tego samego podmiotu, ale z tytułu kilku stosunków prawnych, w wysokości określonej w art. 22 ust. 2 pkt 2 PODOFizU (tj. 4500 zł za rok podatkowy)</p>	<p>Art. 22 ust. 9 pkt 5 PODOFizU w zw. z art. 13 pkt 5, 7 i 9 PODOFizU</p>
<p>Przychody otrzymywane przez osoby, niezależnie od sposobu ich powoływania, należące do składu zarządów, rad nadzorczych, komisji lub innych organów stanowiących osób prawnych (zob. art. 13 pkt 7 PODOFizU).</p>		

2. Koszty faktycznie poniesione, koszty ryczałtowe i koszty hipotetyczne

Rodzaj przychodu	Wysokość kosztów	Podstawa prawna
Przychody uzyskane na podstawie umów o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktów menedżerskich lub umów o podobnym charakterze, w tym przychody z tego rodzaju umów zawieranych w ramach prowadzonej przez podatnika pozarolniczej działalności gospodarczej – z wyjątkiem przychodów, o których mowa w art. 13 pkt 7 PODOFizU (zob. art. 13 pkt 9 PODOFizU).		
Z innych źródeł, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9 PODOFizU, uzyskanych na podstawie umowy, do której stosuje się przepisy prawa cywilnego dotyczące umowy zlecenia lub o dzieło.	20% uzyskanego przychodu, z tym że koszty te oblicza się od przychodu pomniejszonego o potrącone przez płatnika lub opłacone przez podatnika w danym miesiącu składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie chorobowe, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2 lit. b PODOFizU, których podstawę wymiaru stanowi ten przychód	Art. 22 ust. 9 pkt 6 PODOFizU

Źródło: opracowanie własne na podstawie przepisów PODOFizU

3. Podwyższenie wysokości kosztów ryczałtowych. W określonych sytuacjach podatnik może zastosować **wyższe koszty ryczałtowe, niż** określone w powyższych przepisach art. 22 ust. 2 bądź 9 PODOFizU. Kwestię tę regulują następujące przepisy:

1) art. 22 ust. 10 PODOFizU;

Jeżeli podatnik udowodni, że faktycznie poniesione przez niego koszty uzyskania przychodów były wyższe niż wynikające z zastosowania normy procentowej określonej w art. 22 ust. 9 pkt 1–4 i pkt 6 PODOFizU, koszty uzyskania przyjmuje się w wysokości kosztów **faktycznie poniesionych**.

2) art. 22 ust. 10a PODOFizU;

Opisaną powyżej zasadę (a więc koszty uzyskania przychodów przyjmuje się w wysokości kosztów **faktycznie poniesionych**) stosuje się również, jeżeli podatnik udowodni, że w roku podatkowym łączne faktycznie poniesione koszty uzyskania przychodów, o których mowa w art. 22 ust. 9 pkt 1–3 PODOFizU, były wyższe niż kwota określona w art. 22 ust. 9a PODOFizU (a więc w stanie prawnym obowiązującym do

31.12.2017 r. wyższe niż połowa kwoty stanowiącej górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej, zaś w stanie prawnym obowiązującym od 1.1.2018 r. – równe kwocie stanowiącej górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej).

3) art. 22 ust. 11 PODOFizU;

Jeżeli roczne koszty uzyskania przychodów, o których mowa w art. 22 ust. 2 PODOFizU (z tytułu stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej), są niższe niż faktycznie poniesione wydatki na dojazd do zakładu lub zakładów pracy środkami transportu autobusowego, kolejowego, promowego lub komunikacji miejskiej, wówczas w rocznym rozliczeniu podatku koszty te mogą być przyjęte przez pracownika lub przez płatnika pracownika w wysokości wydatków **faktycznie poniesionych**. Koszty te muszą być udokumentowane imiennymi biletami okresowymi na wyżej wyszczególnione środki transportu. Zwrócić w tym miejscu należy uwagę, że warunki określone w tym przepisie muszą być spełnione łącznie (koszty dotyczą dojazdu do zakładu lub zakładów pracy określonymi środkami transportu oraz wydatki te zostały udokumentowane imiennymi biletami okresowymi).

3. Specyfika kosztów ryczałtowych dotyczących przychodów ze stosunku pracy

1. Uwagi ogólne. Najpowszechniejszym rodzajem przychodów, w przypadku których zastosowanie mają koszty ryczałtowe, są przychody ze stosunku pracy i stosunków pokrewnych. Ich wysokość określa art. 22 ust. 2 PODOFizU jako sztywno ustalone w skali rocznej bądź miesięcznej kwoty uzależnione od ilości stosunków pracy oraz odrębności miejsca pracy od miejsca zamieszkania podatnika.

Obecnie obowiązująca metoda ustalania ryczałtowych kosztów uzyskania przychodów ze stosunku pracy uzależniająca ich wysokość od ilości stosunków pracy oraz odrębności miejsca pracy od miejsca zamieszkania podatnika, została wprowadzona w 2004 r.⁴. Od tego momentu wysokość kosztów została nieznacznie zwaloryzowana jedynie raz (w 2007 r.). Dopiero od 1.1.2020 r. wysokość tych kosztów została dość istotnie podwyższona, z tym zastrzeżeniem, że podwyższone koszty stosuje się już od 1.10.2019 r.

Koszty uzyskania przychodów z powyższych źródeł mają znaczenie zarówno na etapie obliczania zaliczek na podatek potrącanych przez płatnika podatku (pracodawcę), jak i na etapie przygotowywania rozliczenia podatkowego przez samego podatnika. Przy

---

⁴ Poprzednio koszty były ustalane procentowo w relacji do kwoty stanowiącej górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej, niezależnie od ilości stosunków pracy ani od odrębności między miejscem pracy od miejsca zamieszkania podatnika.

3. Specyfika kosztów ryczałtowych dotyczących przychodów ze stosunku pracy

czym należy zwrócić uwagę, że płatnik obliczając wysokość zaliczki na podatek nie może odstąpić od stosowania kosztów uzyskania przychodów ani dobrowolnie, ani na wniosek pracownika, nawet jeśli pracownik zatrudniony jest w większej ilości miejsc i zastosowanie kosztów uzyskania przychodów przez wszystkich pracodawców spowoduje konieczność korekty na etapie składania rozliczenia rocznego przez podatnika, na skutek przekroczenia maksymalnej kwoty kosztów uzyskania przychodów ze stosunku pracy⁵.

2. Wysokość kosztów ryczałtowych od 1.1.2020 r. W wyniku nowelizacji wprowadzonej przepisami ustawy z 30.8.2019 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1835), począwszy od 1.1.2020 r. koszty uzyskania przychodów z tytułu stosunku pracy i stosunków pokrewnych:

- 1) wynoszą 250 zł miesięcznie, a za rok podatkowy łącznie nie więcej niż 3000 zł – w przypadku, gdy podatnik uzyskuje przychody z tytułu jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej;
- 2) nie mogą przekroczyć łącznie 4500 zł za rok podatkowy – w przypadku, gdy podatnik uzyskuje przychody równocześnie z tytułu więcej niż jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej;
- 3) wynoszą 300 zł miesięcznie, a za rok podatkowy łącznie nie więcej niż 3600 zł – w przypadku, gdy miejsce stałego lub czasowego zamieszkania podatnika jest położone poza miejscowością, w której znajduje się zakład pracy i podatnik nie uzyskuje dodatku za rozłąkę;
- 4) nie mogą przekroczyć łącznie 5400 zł za rok podatkowy – w przypadku, gdy podatnik uzyskuje przychody równocześnie z tytułu więcej niż jednego stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy oraz pracy nakładczej, miejsce stałego lub czasowego zamieszkania podatnika jest położone poza miejscowością, w której znajduje się zakład pracy i podatnik nie uzyskuje dodatku za rozłąkę.

W relacji do limitów kosztów uzyskania przychodów obowiązujących w poprzednim stanie prawnym, koszty obowiązujące od 2020 r. są ponad dwukrotnie wyższe.

3. Wysokość kosztów ryczałtowych od 1.10.2019 r. do 31.12.2019 r. Przepisami tej samej nowelizacji (art. 3 ZmPDOFizU19) ustawodawca zdecydował, że podwyższone zryczałtowane koszty uzyskania przychodów ze stosunku pracy i stosunków pokrewnych będą miały zastosowanie już od 1.10.2019 r. Z uwagi na roczne okresy rozliczeniowe podatku dochodowego od osób fizycznych, wprowadzenie proporcjonalnych kosztów za niepełny rok podatkowy byłoby utrudnione, dlatego też zostały ustalone konkretne kwoty kosztów mające zastosowanie dla ostatnich trzech miesięcy 2019 r.

---

⁵ Tak Dyrektor KIS w interpretacji z 20.12.2019 r., 0112-KDIL2-1.4011.54.2019.2.DJ, Legalis.

[Przejdź do księgarni →](#)